

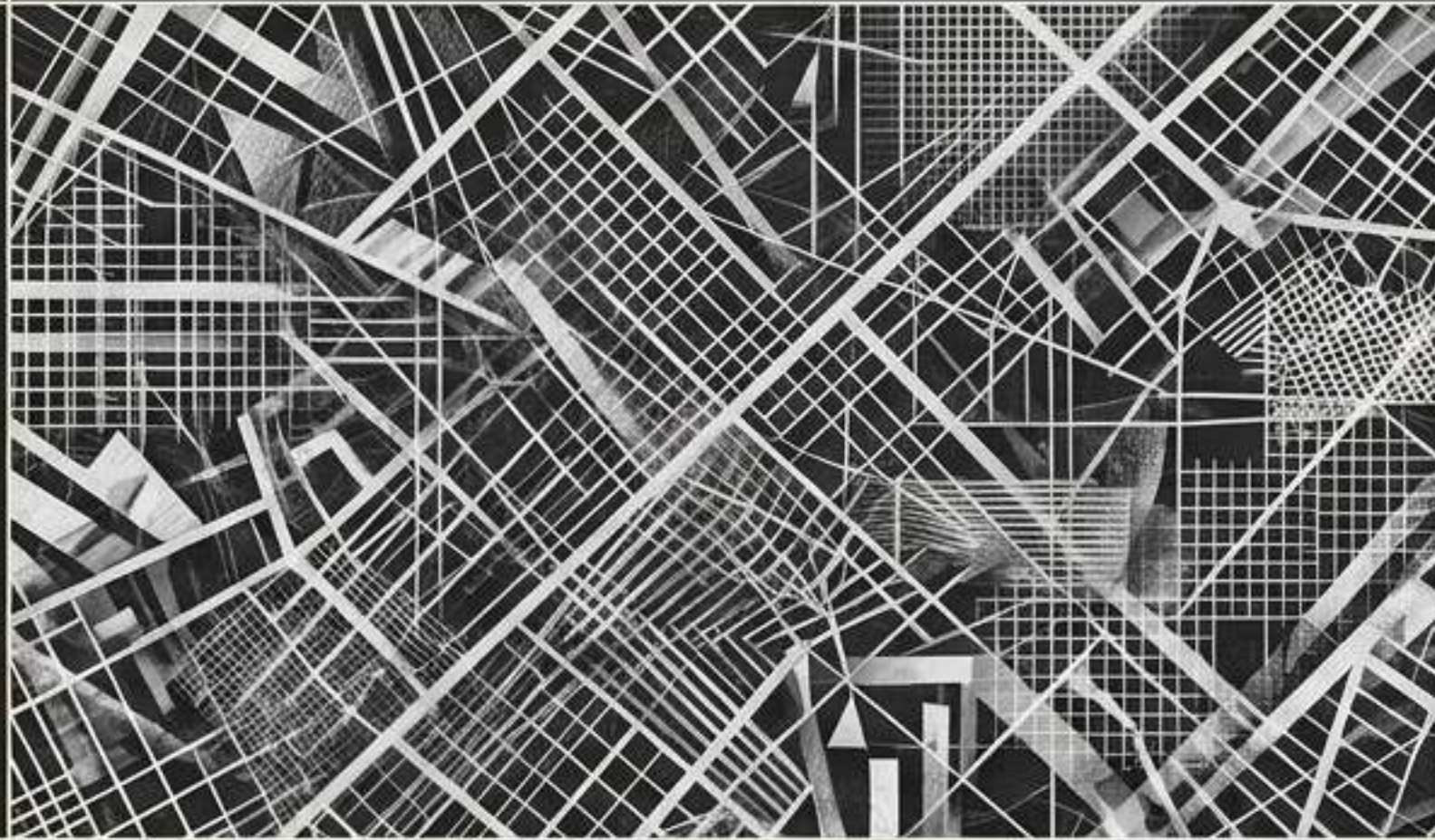

Соціальна філософія як форма знання

Архітектура суспільного буття: від
макроструктур до інтерсуб'єктивного досвіду.

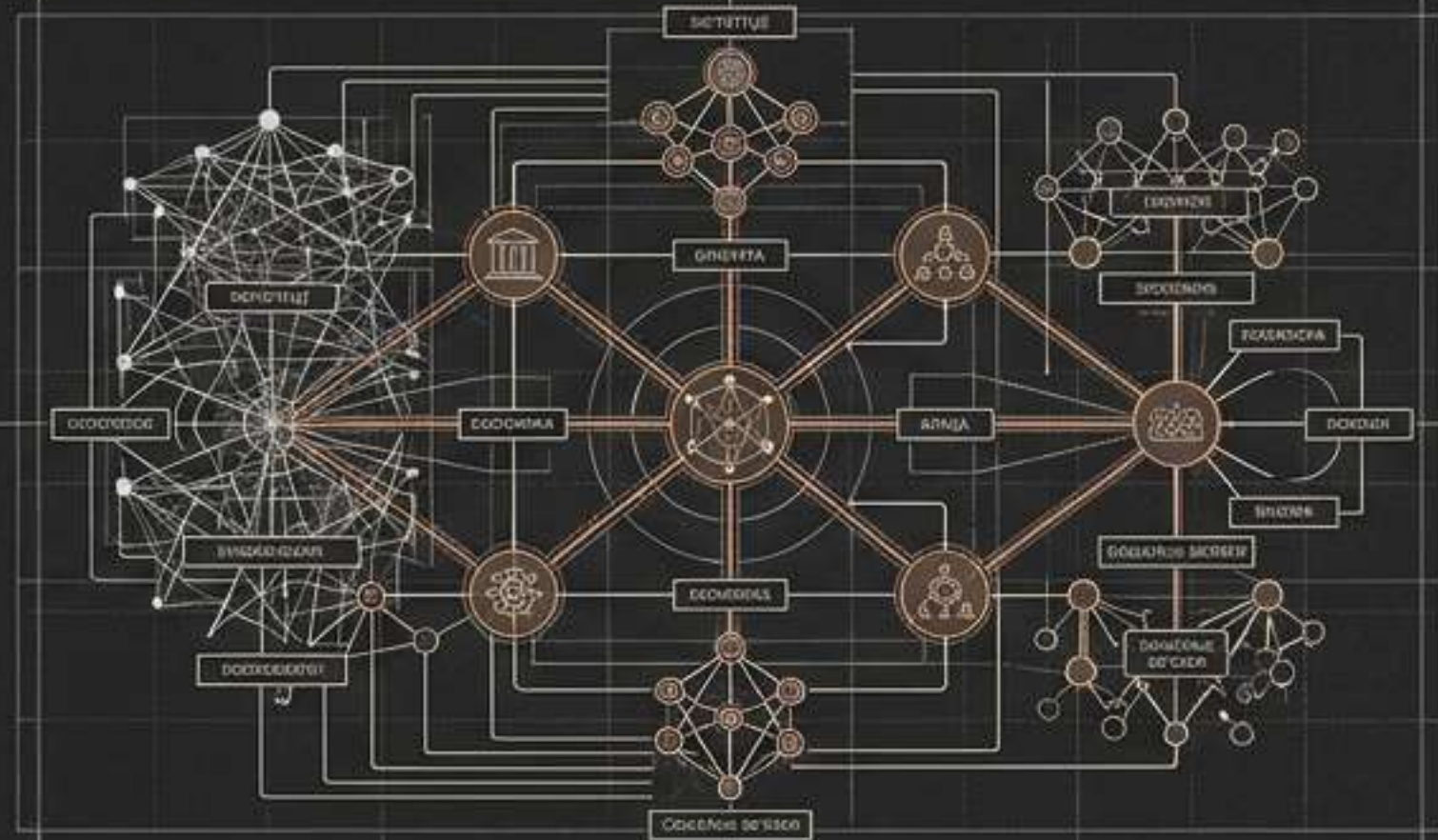
*Філософське перетворення повсякденного досвіду на
предмет систематичного аналізу.*

Проблема пізнання: Потреба у дистанції

Буденний досвід:

Людина щоденно занурена в мережу зв'язків, інституцій та норм. Ця зануреність заважає бачити суспільство як цілісний об'єкт.

Рефлексивна дистанція:

Соціальна філософія забезпечує погляд «збоку», що дозволяє аналізувати суспільство як особливий тип буття з власною логікою, протиріччями та динамікою.

Філософський **підхід є критичним** у своїй основі: він не приймає наявний порядок як «самоочевидний», а **запитує про його підстави та легітимність**.

Анатомія суспільства як цілісної системи

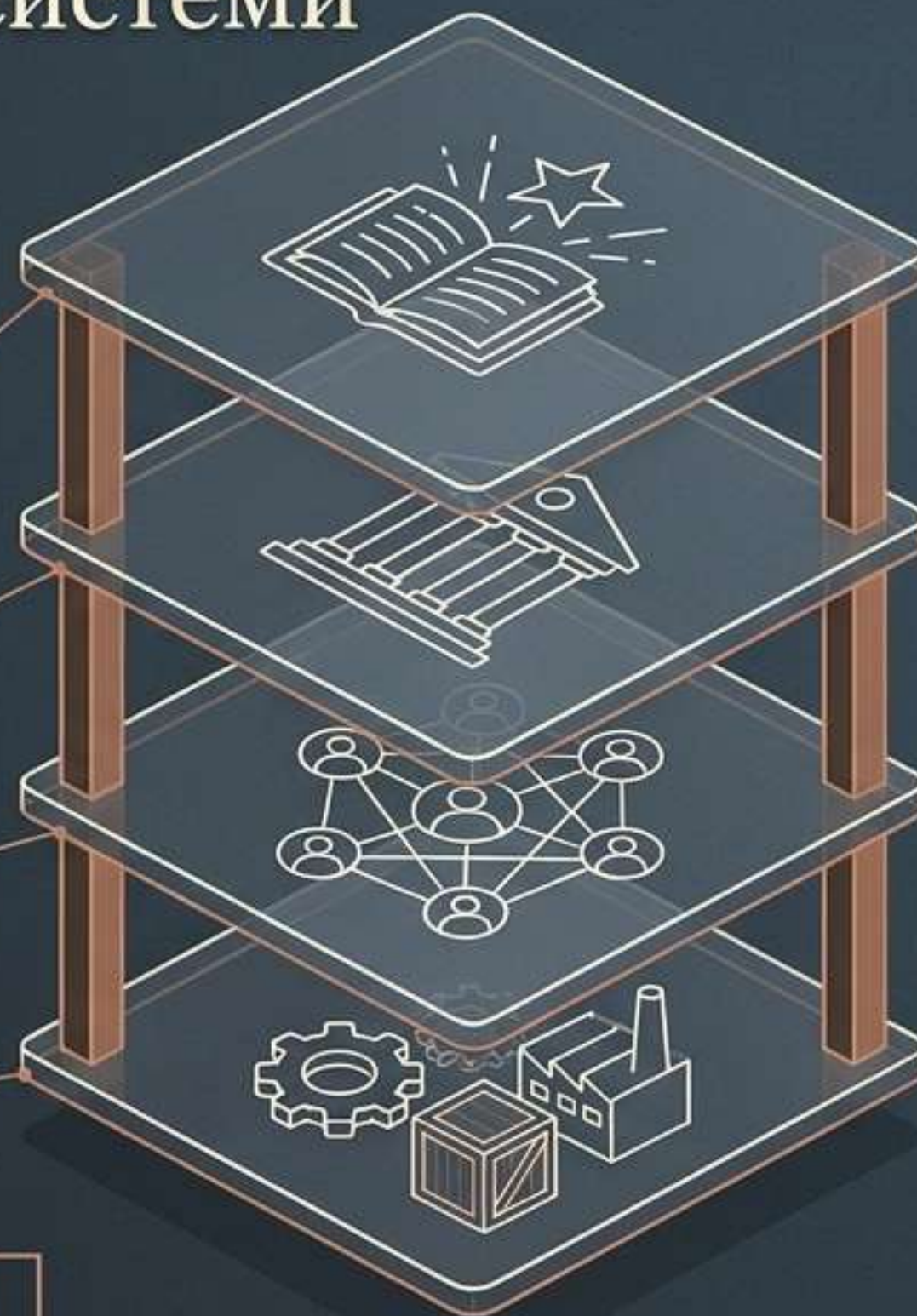
Суспільство — не просто сума індивідів, а динамічна система, що володіє емерджентними властивостями (виникають на рівні взаємозв'язків).

Духовна (Культурна): Сфера виробництва цінностей, знань, вірувань та символів.

Політична: Сфера владних відносин, управління та регулювання суспільного життя.

Соціальна: Сфера відносин між групами, класами та спільнотами.

Економічна: Виробництво, розподіл і споживання матеріальних благ.

Жодна з підсистем не існує ізольовано. Питання детермінації (що є базисом?) залишається класичною проблемою філософії.

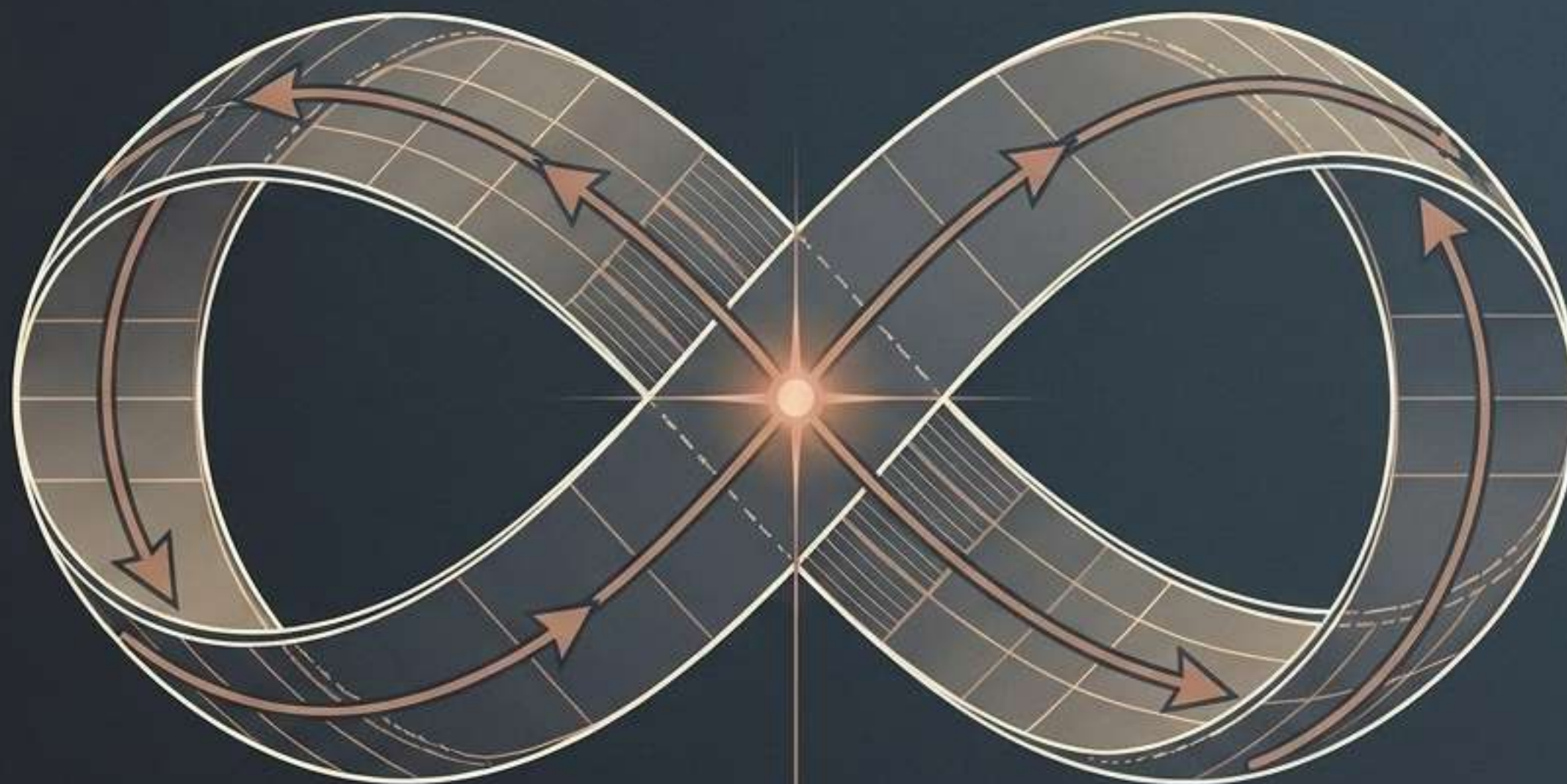
Фундаментальна діалектика: Суспільство та Особистість

Суспільство формує особистість

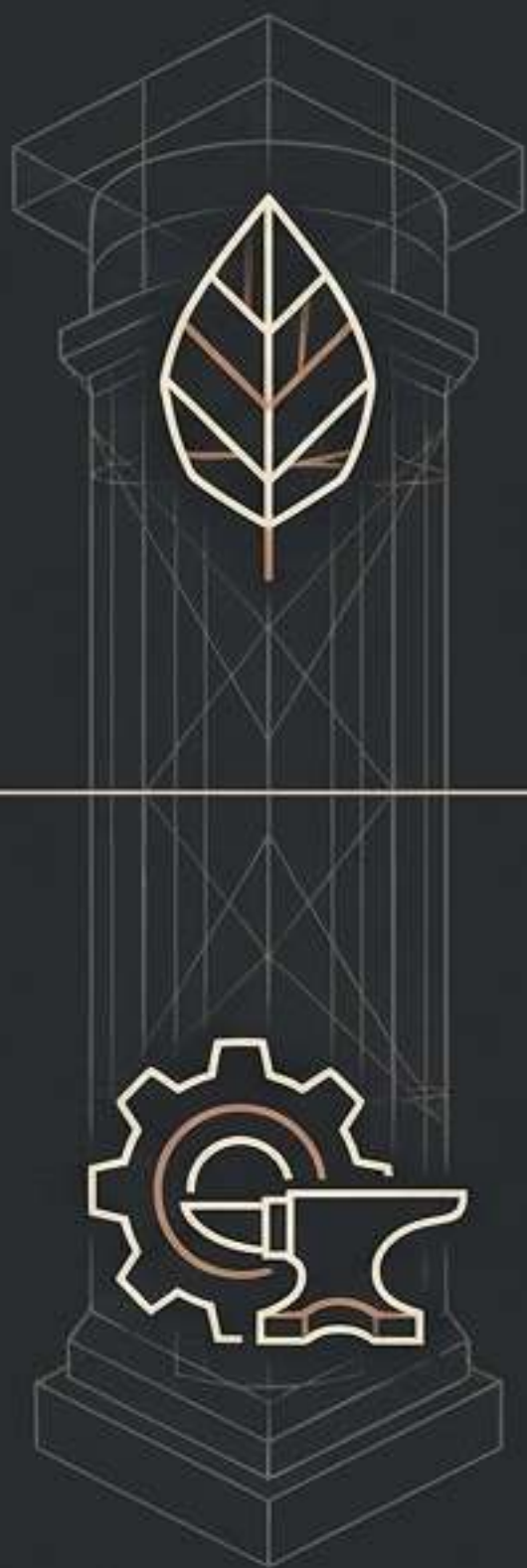
- Соціалізація, засвоєння мови, норм і практик попередніх поколінь.
- (Холістичні концепції: первинність соціального цілого).

Особистість творює суспільство

- Діяльність, творчість та ініціатива конкретних індивідів.
- (Індивідуалістичні концепції: договір як інструмент прав).

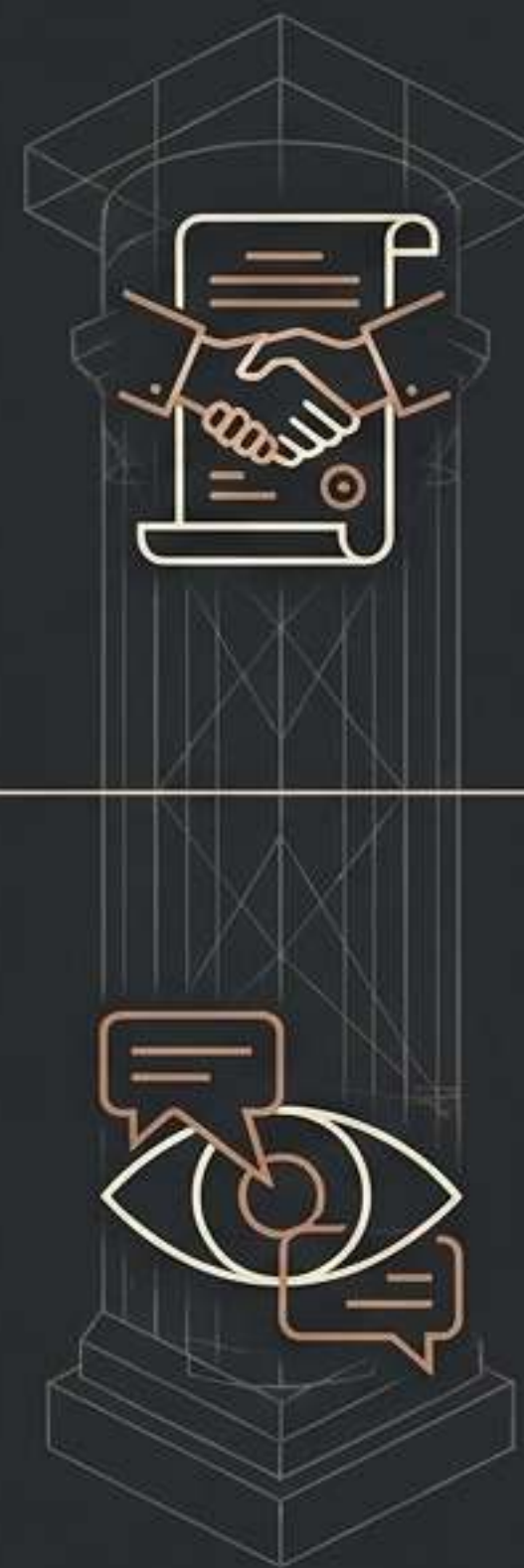
Взаємне конститування. Сучасна філософія долає дихотомію:
це два взаємопов'язані виміри єдиного процесу.

Натуралістичний

Сутність: Аналогія з природними (біологічними) організмами.

Ознака: Органічна цілісність, закони подібні до законів природи.

Договірний

Сутність: Результат свідомої угоди між вільними індивідами.

Ознака: Добровільне обмеження свободи заради безпеки (Новий час).

Історико-матеріалістичний

Сутність: Історично мінлива система виробничих відносин.

Ознака: Детермінація рівнем розвитку продуктивних сил.

Феноменологічно-герменевтичний

Сутність: Інтерсуб'єктивно конституюваний смисловий світ.

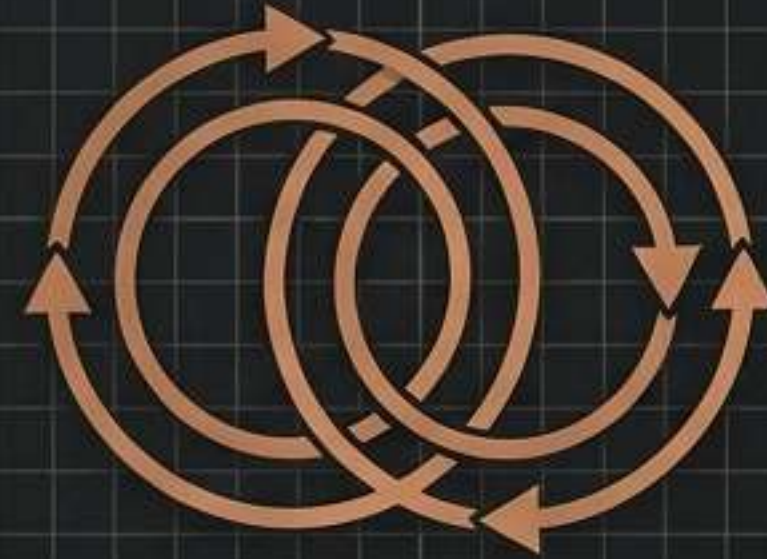
Ознака: Відтворюється в комунікативних актах і практиках розуміння.

Двигун історії: Спрямованість та рушійні сили

Спрямованість (Direction)

Лінійно-прогресивна:
Поступальний рух до
досконалості
(Просвітництво, Марксизм).

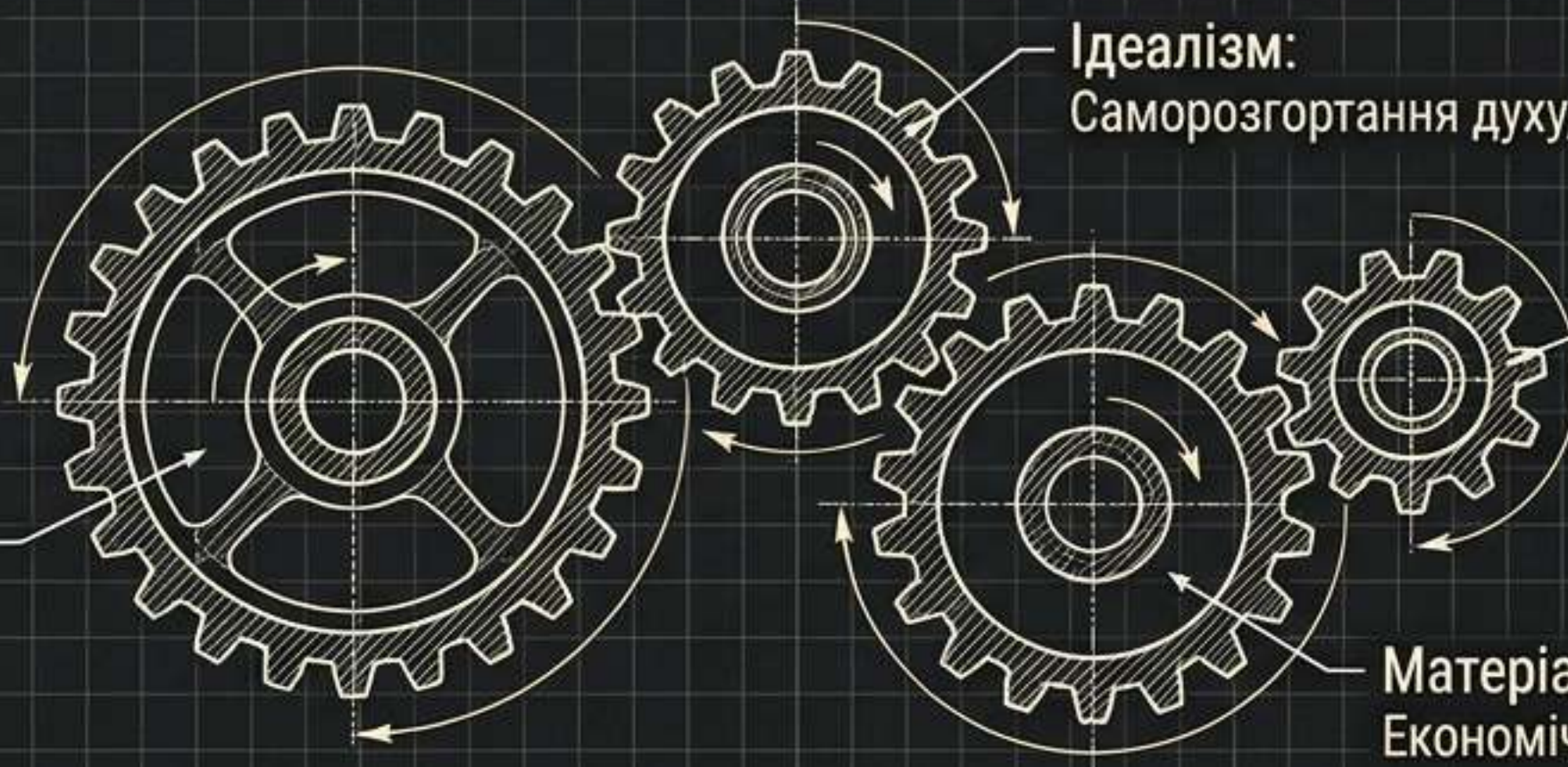

Циклічна:
Повторення фаз
зародження, розквіту й
занепаду цивілізацій.

Постмодерний скептицизм: Деконструкція «великих наративів».

Рушійні сили (Forces)

Провіденціалізм:
Трансцендентне начало.

Ідеалізм:
Саморозгортання духу, ідеї, розуму.

Плюралізм:
Взаємодія безлічі
факторів.

Матеріалізм:
Економічні відносини та виробництво.

Нормативні проблеми соціального буття

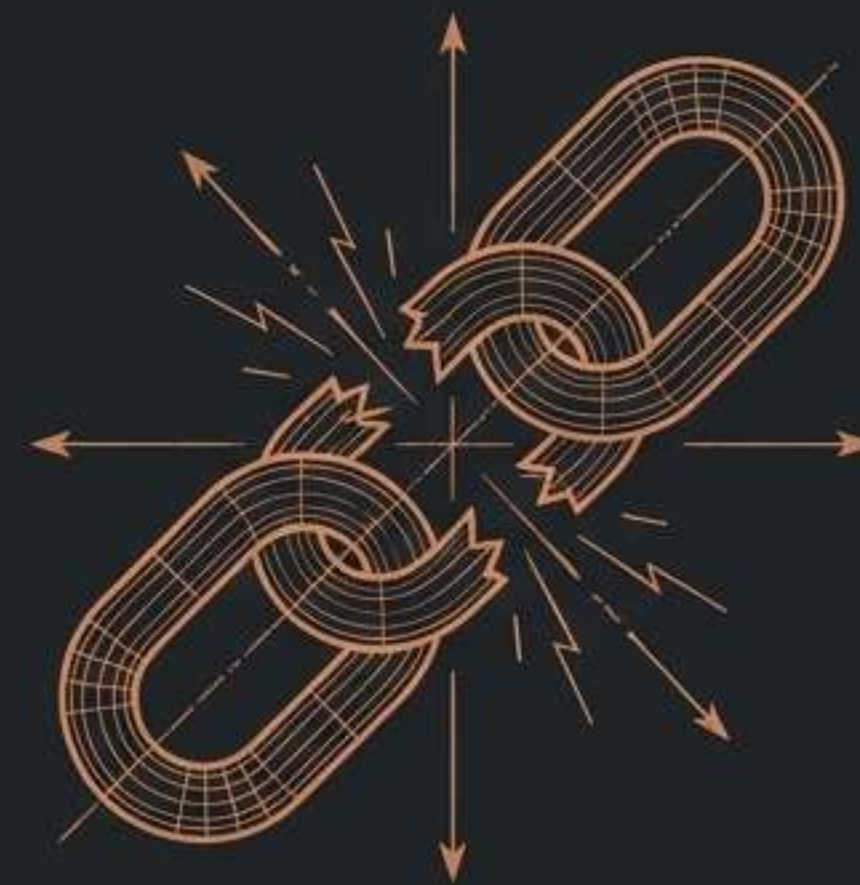
Нерівність та Справедливість

Чи є нерівність природним станом чи історично зумовленим усувним явищем? Пошук критеріїв розподілу благ (від егалітаризму до лібертаріанства).

Влада та Легітимність

Чому люди підкоряються? Джерела легітимності влади: від суспільного договору та згоди керованих до прихованих владних відносин, що пронизують повсякденні практики, знання і мову.

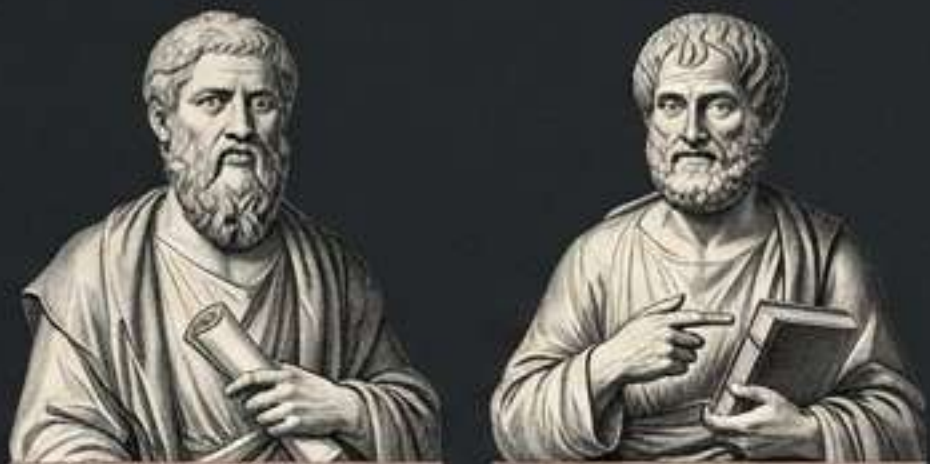
Свобода та Необхідність

Наскільки людина вільна у формуванні буття, а наскільки — детермінована об'єктивними закономірностями? Визначає межі відповідальності та реформування.

Дисциплінарна матриця: Розмежування меж

	Соціологія	Соціальна філософія	Політична філософія
Фокус	Емпірично верифіковані дані про конкретні соціальні явища.	Гранично загальні питання про природу, сутність та цінності суспільства.	Держава, влада, право та легітимність політичного устрою.
Метод	Опитування, статистика, експеримент.	Теоретична рефлексія, синтез емпіричного та нормативного.	Нормативний аналіз владних відносин та інститутів.
Питання	<i>Як функціонує суспільство фактично?</i>	<i>У чому полягає сенс людського співжиття загалом?</i>	<i>Як має бути організована легітимна влада?</i>

Історичний контур (Частина I): Від Поліса до Договору

Античність

Платон та Аристотель.

Пошук найкращого устрою поліса, справедливість як єдність індивіда та спільноти, етика нерозривна з політикою.

Новий час

Гоббс, Локк, Руссо.

Теорії суспільного договору. Секуляризація соціального порядку — раціональна згода вільних індивідів замість божественного встановлення.

Історичний контур (Частина II): Від Систем до Плюралізму

ХІХ століття

Маркс та Конт.

Матеріалістичне розуміння історії (Маркс) проти позитивістської соціології, що спирається на спостереження замість спекуляцій (Конт).

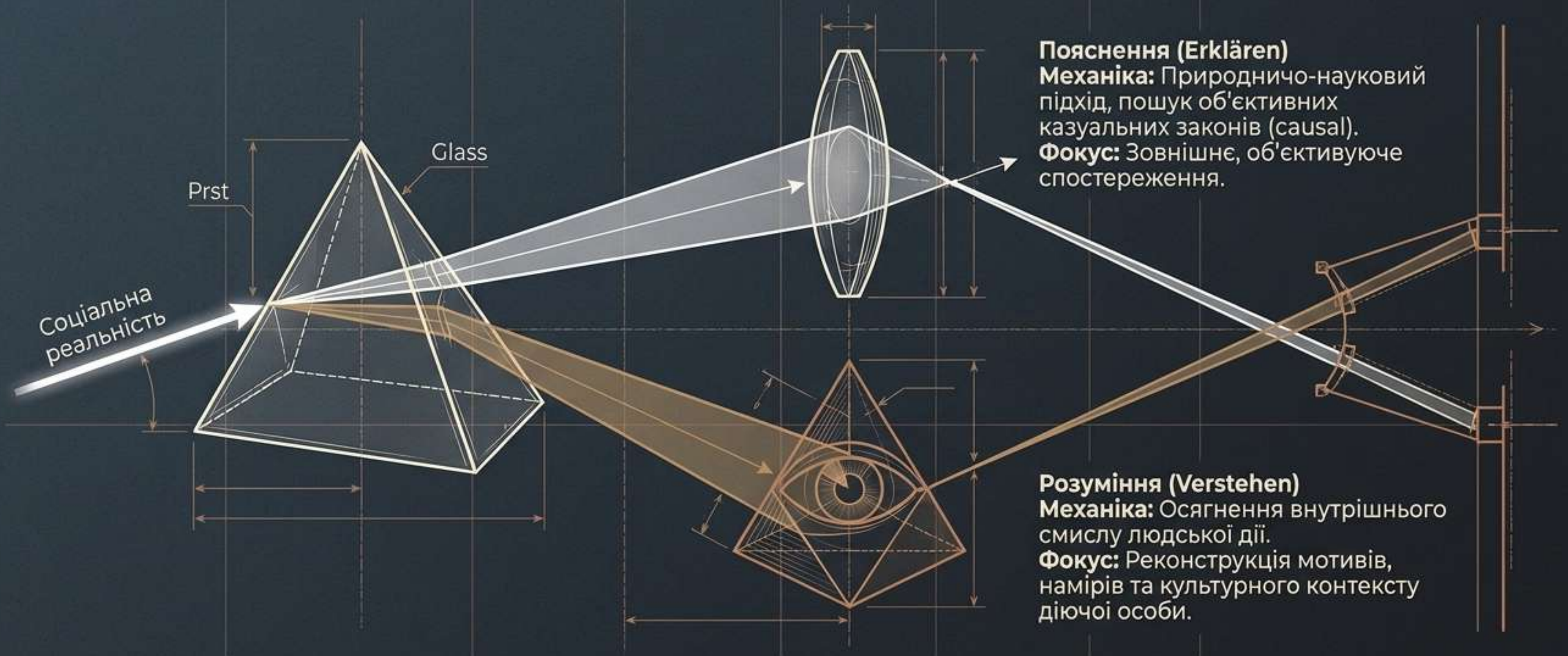
ХХ століття

Вебер, Дюркгайм, Гусерль, Шюц, Габермас.

Феноменологія життєвого світу, критична теорія, комунікативна філософія. Відсутність єдиної парадигми — доба методологічного плюралізму.

Епістемологія соціального: Дві оптики

Соціальне пізнання не може обмежуватися зовнішнім спостереженням, оскільки суспільство твориться діями людей, наділених власними смислами.

Методологічний інструментарій

Критичний:

Виявлення прихованих владних відносин та ідеологій.

Компаративний:

Порівняльно-історичне виявлення загального й особливого.

Герменевтичний:

Інтерпретація смислів у практиках та інституціях.

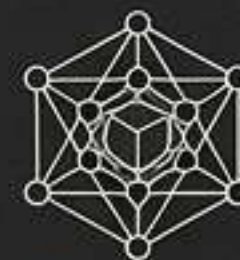
Синтетичне пізнання

Жоден метод не є
самодостатнім.
Продуктивне дослідження
вимагає комбінованого
застосування.

Діалектичний:

Осмислення
суперечливого,
динамічного розвитку.

Системний:

Фокус на цілісності та
структурній організації.

Феноменологічний:

Дескрипція структур
свідомості, що
конституують світ.

Категоріальний апарат: Мова дисципліни

Синтез: Функції соціальної філософії

Архітектура розшифрована

Соціальна філософія — це не просто опис фактів, а **рефлексивна дистанція**, що дає змогу осмислити суспільство в його цілісності. Вона **синтезує емпіричне знання з нормативними ідеалами**, **перетворюючи** буденний досвід на інструмент **свідомого розуміння** влади, свободи та сенсу людського співжиття.

Шлях від повсякденної зануреності до критичного розуміння.